

نگاهی اجمالی بر بازار انرژی ونزوئلا

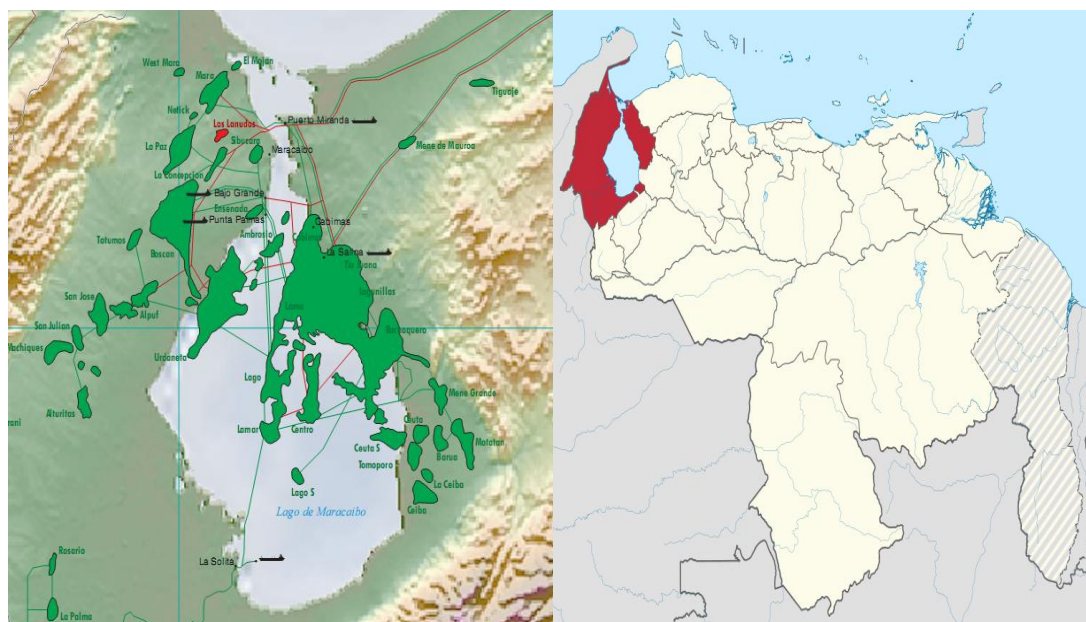
مقدمه

کشور ونزوئلا با داشتن ذخایر غنی نفتی و گازی و به عنوان یکی از اعضای سازمان کشورهای صادر کننده نفت (OPEC) و مجمع کشورهای صادر کننده گاز (GECF)، از جمله کشورهای تاثیر گذار در منطقه آمریکای لاتین می باشد. بازار انرژی این کشور از جذابیت های خاصی برخوردار بوده و شرکت های بین المللی فراوانی در حوزه انرژی این کشور در حال فعالیت می باشند. در این گزارش جهت آشنایی هرچه بیشتر با فرصت های موجود در این کشور در حوزه انرژی، نگاهی اجمالی بر بازار انرژی ونزوئلا داشته و به بررسی نقش دولت، قوانین و مقررات، سیاست دولت و ارتباطات بین المللی در حوزه انرژی پرداخته و زیر ساخت نفت و گاز ونزوئلا را مورد واکاوی قرار می دهیم.

نقش دولت

پیش بینی می شود که بعد از سال ها کاهش تولید، در پایان دهه حاضر، تولید نفت ونزوئلا از بالاترین مقدار خود در اواسط دهه ۱۹۹۰ پیشی گیرد. هرچند که سهمیه عضویت اوپک و سرمایه گذاری اندک در نفت متعارف، نشان می دهد که در آینده، کشور ونزوئلا به طور فزاینده ای به درآمد های حاصل از برنامه های تولید نفت سنگین با شرکاء بین المللی وابسته خواهد بود. اخیراً در بخش پایین دستی، دولت در برخی ایالت ها که در آن ها فراوانی نفتی وجود دارد - در نزدیکی مرز کلمبیا- در مقابله با قاچاق نفتی شروع به سهمیه بندی بنزین نموده است. مطابق آمار رسمی، دولت به علت قاچاق بنزین، هزینه ای بالغ بر ۸ میلیارد دلار را متقبل می شود در حالیکه یارانه قیمت سوخت به طور فزاینده ای در حال افزایش بوده و تولید پالایشگاه ها نیز در حال افول می باشد.

به غیر از این چالش ها، تغییرات مدیریتی قریب الوقوع در آن کشور، ریسک های آینده را افزایش داده است. همچنین هم در بازارها و هم از سوی شرکت های بین المللی نفتی، پتانسیل هایی برای تغییرات مثبت مشاهده می شود. در حقیقت برای اطمینان از پایداری بخش انرژی ونزوئلا، اصلاحات ساختاری مورد نیاز می باشد که به این تغییرات رو به افزایش به عنوان کاتالیزوری جهت این امر نگریسته می شود. هر چند همراه با خوش بینی که در مورد انجام اصلاحات وجود دارد، بر ریسک های کوتاه مدت منفی تکیه می شود، لکن این احتمال وجود دارد که به عنوان عواقب بعدی کناره گیری چاوز، بعضی سیاست ها توسط جناح او همچنان ادامه یافته و پتانسیل بالای گسستگی سیاسی، از کار افتادگی (فلج شدن) دولت و حتی دخالت نظامی را به همراه آورد. این وقایع ریسک های معنا داری را برای چشم انداز ۲۰۱۴ در این کشور در بر خواهد داشت. همچنین این احتمال وجود دارد که بازگشت به آزادسازی و سیاست های اقتصادی صحیح تر، فقط در بلند مدت اتفاق افتد. بخش نفت تکیه گاه اصلی اقتصاد ونزوئلا بوده و خواهد بود که بیش از ۷۵ درصد کل درآمد صادراتی ونزوئلا، تقریباً ۵۰ درصد درآمد دولتی و حدود یک سوم تولید ناخالص داخلی ونزوئلا را تشکیل می دهد. بیشترین تولید نفت متعارف ونزوئلا در استان زولیا در ناحیه دریاچه ماراکایبو صورت می گیرد.

دریاچه ماراکایبو واقع در ایالت زولیا

رشد تولید نفت ونزوئلا ناشی از ذخایر نفت فوق سنگین در شرق کشور در منطقه کمر بند نفتی اورینوکو می باشد. این ناحیه به چهار حوزه اصلی کارابوبو، خونین، آیاکوچو و بویاکا تقسیم می شود.

قوانین و مقررات

هرچند به طور سنتی شرکت های نفتی بین المللی در ونزوئلا حضور قابل توجهی داشته اند، شرایطی که در صنعت به آن ها پیشنهاد شده، نوعاً بسیار طاقت فرسا بوده و تغییرات دائمی در فضای سرمایه گذاری، نرخ سرمایه گذاری خارجی را کاهش داده است. مثال این موضوع شامل تصمیم آپریل ۲۰۱۱ جهت اعمال مالیات بادآورده تحمیلی ۹۵ درصدی بر نفت فروخته شده بیش از ۱۰۰ دلار در بشکه و تغییر از قراردادهای مشارکت در تولید (PSCs) به سوی به اصطلاح شرکت های مشترک (Mix Companies-MCs) می باشد که با بی میلی خیلی از شرکای بین المللی نفتی همراه بوده است، هر چند که این تصمیمات به طور کلی توسط بخش عمده ای از شرکت های خدماتی مانند Schlumberger و Halliburton مورد مخالفت قرار گرفت. به طور مشابه زمانیکه بعضی شرکت های بین المللی نفتی درگیر در پروژه های نفت سنگین ونزوئلا، موافقت نمودند که حقوق مالکانه افزایش یافته را تحمل کنند، دیگر شرکت ها مانند ExxonMobil و ConocoPhillips با ترک منافع خود، از پذیرش این شرایط امتناع نمودند. بعلاوه شرکت ملی نفت ونزوئلا (PdVSA) میادین نفتی را از Total فرانسه و Eni ایتالیا، بعد از شکست مذاکرات پیرامون بازسازی میادین نفتی، پس گرفت.

Chevron بزرگترین شرکت سرمایه گذار نفتی آمریکایی در ونزوئلا می باشد که تصمیم به ماندن در ونزوئلا پس از ملی سازی بیشتر پروژه های تولید نفت در اواسط دهه ۲۰۰۰ گرفته است. به این منظور، شرکت آمریکایی Chevron آمادگی خود را جهت کار با دولت ونزوئلا علیرغم شرایط مالیاتی سخت و محیط کسب و کار متغیر اعلام نمود. در حقیقت در جولای ۲۰۱۲ شورون متعهد به

سرمایه گذاری ۲ میلیارد دلاری در منطقه زولیا جهت افزایش تولید در آن منطقه و به احتمال زیاد تحت فشار دولت چاوز شد.

سیاست دولت

بخش انرژی ونزوئلا پتانسیل نامکشف انکار ناپذیر و چشم انداز رشد بلند مدت نیرومندی دارد هرچند اخیراً این بخش با چالش های ساختاری عظیمی روبرو شده است. در بلند مدت، اصلاحات در هر یک از بخش های انرژی ونزوئلا جهت بالفعل شدن پتانسیل آن مورد نیاز می باشد. این موارد به شرح ذیل می باشد:

- قیمت گذاری سوخت داخلی ارزان قیمت همراه با ظرفیت پالایشی داخلی منجر به این امر می شود که کشور به طور فزاینده ای وابسته به محصولات پالایش شده وارداتی شود. اخیراً تخمین زده می شود که برای هر ۱۰ بشکه نفت خام فروخته شده به آمریکا باید دو بشکه سوخت پالایش شده به قیمت بالاتری وارد نمود که این امر در افزایش بسیار زیاد هزینه های وارداتی کشور ونزوئلا دخیل خواهد بود.
- چیزی که تغییرات سوخت وارداتی را بدتر می کند سوبسیدهای داخلی است که باعث می شود ونزوئلایی ها به ارزان ترین سوخت در دنیا دسترسی داشته باشند. علیرغم هزینه این سوبسیدها، دولت به قیمت های پایین به عنوان عامل حیاتی جهت حفظ پشتیبانی مردمی و محبوبیت خود می نگرد- و غیر محتمل است که در کوتاه مدت برداشته شوند.
- انفجار آگوست ۲۰۱۲ در پالایشگاه آموآی، اثرات سال ها کسری سرمایه گذاری و سوء مدیریت در فعالیت شرکت نفت دولتی ونزوئلا (PDVSA) را به نمایش می گذارد. بعلاوه، صرف سال ها درآمد بخش نفت برای اهداف اجتماعی جاه طلبانه توسط دولت و حمایت از طرف داران چاوز در مقابل تکنوکرات های شایسته - با منصوب کردن آن ها در سمت های مدیریتی در سازمان- عوامل کلیدی در کاهش تولید نفت در کشور بوده اند.

ارتباطات بین المللی در حوزه انرژی

منابع وسیع انرژی ونزوئلا مهمترین وسیله سیاست خارجی دولت چاوز بوده است. چین در صدر این لیست قرار دارد و با توافقاتی که دو کشور در سال ۲۰۱۰ امضاء نموده اند، سه شرکت بزرگ ملی نفت و گاز چین تا سال ۲۰۱۶ حدود ۴۰ میلیارد دلار در نفت سنگین، گاز و پروژه های پالایشی ونزوئلا سرمایه گذاری خواهند نمود. پروژه های خاص حاصل از این توافقات شامل توسعه چندین بلوک حوزه خونین در کمربندی نفتی اورینوکو توسط شرکت CNPC و Sinopec، توسعه مشترک پروژه گازی فراساحل Mariscal Sucre با CNOOC و همکاری با Sinopec جهت ساخت پالایشگاه پیشنهادی ۲۰۰ هزار بشکه ای Cabruta می باشد. در عوض، چین بزرگترین مقصد صادراتی ونزوئلا خواهد شد که با بیشترین رشد، نفت خود را به آن صادر می نماید- با افزایش صادرات از ۱۲۵،۹۰۰ بشکه در روز در سال ۲۰۱۰ به ۶۴۰،۰۰۰ بشکه در روز در اواسط سال ۲۰۱۲.

بعلاوه، دولت ونزوئلا در می ۲۰۱۲ رای به دو برابر شدن وام موجود ۴ میلیارد دلاری که در سال ۲۰۰۸ مورد توافق با بانک توسعه چین (CDB) قرار گرفته بود داد و این امر موجب افزایش وام های اعطایی چین به ونزوئلا به مبلغ ۳۶ میلیارد دلار شد. آقای چاوز از این وام ها در جهت افزایش مخارج برنامه های اجتماعی گوناگون ونزوئلا تا قبل از انتخابات ۷ اکتبر ۲۰۱۲ استفاده نمود. اخذ این وام ها و سایر معاملات امتیازی که دولت چاوز با کشورهای دوست طی سال ها انجام داده است نتایج منفی معنی داری برای شرکت ملی نفت ونزوئلا (PDVSA) در بر داشته است. چنانکه در انتخابات سال ۲۰۱۲ آقای انریکه کاپریلس رادونسکی کاندیدای اپوزیسیون ونزوئلا وعده داد که تمام توافقات انرژی بین المللی امضاء شده طی ۱۴ سال حکومت چاوز را باز بینی خواهد نمود. در فوریه ۲۰۱۲ اختلافات بین دولت ونزوئلا و شرکت ExxonMobil آمریکا بر سر تصاحب پروژه های Cerro Negro و La Ceiba توسط دولت ونزوئلا در سال ۲۰۰۷ حل و فصل شد. شرکت ExxonMobil به اتاق بازرگانی بین المللی (ICC) به خاطر سلب مالکیت از دارایی هایش در ونزوئلا شکایت و ادعای غرامتی معادل ۱۲ میلیارد دلار در آن پروژه را عنوان نمود. اتاق بازرگانی بین

المللی (ICC) در اوایل ژانویه ۲۰۱۲ حکم خود را مبنی بر اعطای ۹۰۸ میلیون دلار به شرکت ExxonMobil صادر کرد. این تصمیم به عنوان پیروزی ونزوئلا - از دید کاراکاس - و حمایت آشکار از این دیدگاه که شرکت ExxonMobil در غرامت خود اغراق نموده است تلقی شد.

پروژه های بالادستی ونزوئلا

فراساحل / خشکی	نوع پروژه	پیش بینی سقف تولید گاز (میلیارد متر مکعب)	پیش بینی سقف تولید نفت (بشکه در روز)	وضعیت	نام حوزه نفتی	نام
خشکی	نفت سنگین	-	۴۰۰,۰۰۰	در حال توسعه	Carabobo Block 1, North Block 1 Central	Carabobo Project 1
خشکی	نفت سنگین	-	۴۰۰,۰۰۰	منتظر شریک خارجی	Carabobo	Carabobo Project 2
خشکی	نفت سنگین	-	۴۰۰,۰۰۰	در حال توسعه	Carabobo Block 2, South Block 3, Block 5	Carabobo Project 3
فراساحل	نفت (۲۴/۵ API) و گاز	-	۱۰۰,۰۰۰	در حال تولید	Corocoro/Petrosuc re (Gulf of Paria)	Corocoro
خشکی	نفت سنگین	-	۲۰۰,۰۰۰	در حال توسعه	Orinoco Oil Belt	Junin 1
خشکی	نفت سنگین	-	۲۰۰,۰۰۰	در حال توسعه	Orinoco Oil Belt	Junin 2
خشکی	نفت سنگین (۷/۵ - ۸ درجه API)	-	۲۰۰,۰۰۰	در حال توسعه	Orinoco Oil Belt	Junin 3
خشکی	نفت سنگین	-	۴۰۰,۰۰۰	در حال توسعه	Orinoco Oil Belt	Junin 4
خشکی	نفت سنگین (۸ درجه API)	-	۲۴۰,۰۰۰ phase 1) ۷۵,۰۰۰ b/d (۲۰۱۴)	در حال توسعه	Orinoco Oil Belt	Junin 5
خشکی	نفت سنگین	-	۴۵۰,۰۰۰	در حال توسعه	Orinoco Oil Belt	Junin 6
خشکی	نفت سنگین (۷ - ۸ درجه API)	-	۲۰۰,۰۰۰	در حال توسعه	Orinoco Oil Belt	Junin 7
خشکی	نفت سنگین	-	۲۰۰,۰۰۰	در حال توسعه	Orinoco Oil Belt	Junin 8
خشکی	نفت سنگین	-	۲۰۰,۰۰۰	-	Orinoco Oil Belt	Junin 10
خشکی	نفت سنگین	-	۲۰۰,۰۰۰	در حال توسعه	Orinoco Oil Belt	Junin 11
خشکی	نفت سنگین	-	۴۰,۰۰۰	در حال توسعه	San Cristobal, Orinoco oil belt	Junin Norte
فرا ساحل	نفت و گاز	۱۲/۴	۳۷,۰۰۰	در حال توسعه	Dragon	Mariscal Sucre
فراساحل	گاز	-	-	در حال توسعه	Block II	Plataforma Deltana
فراساحل	گاز	۲۵/۸	-	کشف شده (ارزیابی شده)	Perla (Block Cardon 4)	Perla

پروژه های موجود و برنامه ریزی شده نوار نفتی اورینوکو

گروه بندی	نام پروژه	تاریخ شروع	میزان تولید نفت سنگین (بشکه در روز)	شرکاء
پروژه های فعال	Petroanzoategui (Petrozuata)	۱۹۹۸	۱۰۷,۰۰۰	PdVSA (۱۰۰ درصد)
	Petromonagas (Cerro Negro)	۱۹۹۹	۱۰۴,۷۳۰	PdVSA (۸۳/۳۴ درصد) BP (۱۶/۶۶ درصد)
	Petrocedeno (Sincor)	۲۰۰۰	۱۴۴,۰۰۰	PdVSA (۶۰ درصد) Total (۳۰/۳ درصد) Statoil (۹/۷ درصد)
	Petropiar (Hamaca)	۲۰۰۱	۱۳۱,۱۰۰	PdVSA (۷۰ درصد) Chevron (۳۰ درصد)
توافقات دو جانبه	Junin-2	۲۰۱۲	۲۰۰,۰۰۰	PdVSA (۶۰ درصد) PetroVietnam (۴۰ درصد)
	Junin-4	۲۰۱۲	۴۰۰,۰۰۰	PdVSA (۶۰ درصد) CNPC (۴۰ درصد)
	Junin-5	۲۰۱۳	۲۴۰,۰۰۰	PdVSA (۶۰ درصد) Eni (۴۰ درصد)
	Junin-6	۲۰۱۴	۴۵۰,۰۰۰	PdVSA (۶۰ درصد) Russian Consortium (۴۰ درصد)
مناقصه کارابوبو	Carabobo-1	۲۰۱۳	۴۰۰,۰۰۰	PdVSA (۶۰ درصد) Indian Consortium (۱۸ درصد) Petronas (۱۱ درصد) Repsol YPF (۱۱ درصد)
	Carabobo-3	۲۰۱۳	۴۰۰,۰۰۰	PdVSA (۶۰ درصد) Chevron (۳۴ درصد) Japanese Consortium (۵ درصد) Suelopetrol (۱ درصد)

زیر ساخت نفت و گاز ونزوئلا

پالایشگاه های ونزوئلا

جزئیات	مالکیت	ظرفیت (بشکه در روز)	پالایشگاه
شامل تاسیسات Cardón و Amuay	PdVSA	۹۵۵,۰۰۰	Centro de Refinación Paraguana (CRP)
تولیدات این پالایشگاه در داخل ونزوئلا فروخته می شود	PdVSA	۱۸۷,۰۰۰	Puerto La Cruz
در حال به روز شدن برای پالایش نفت سنگین	PdVSA	۱۴۰,۰۰۰	El Palito
در حال یکپارچه شدن با پالایشگاه CRP	PdVSA	۱۶,۰۰۰	Bajo Grande
خوراک پالایشگاه Puerto La Cruz را تولید می کند	PdVSA	۵,۰۰۰	San Roque
		۱,۳۰۳,۰۰۰	ظرفیت کل

طرح های توسعه ای

شرکت ملی نفت ونزوئلا (PDVSA) در سال ۲۰۰۹ در گزارش عملیاتی و مالی خود بیان نمود که هدف افزایش ظرفیت پالایشی را به میزان ۳/۶ میلیون بشکه در روز تا سال ۲۰۱۳ و ۴/۱ میلیون بشکه در روز تا سال ۲۰۲۱ در نظر دارد. این طرح شامل ساخت پالایشگاه های جدید و به روز نمودن پالایشگاه های قدیمی می باشد البته با تمرکز ویژه بر این موضوع که کشور ظرفیت لازم را جهت پالایش میزان در حال رشد نفت سنگین و فوق سنگینی که از کمر بند نفتی اورینوکو تولید خواهد شد دارد.

شرکت ملی نفت ونزوئلا (PDVSA) اعلام نموده که ساخت خط لوله نفتی برنامه ریزی شده ای به طول ۳,۲۱۹ کیلومتر از ساحل اقیانوس آرام کلمبیا به ساحل دریای کارائیب ونزوئلا، هزینه ای بالغ بر ۸ میلیارد دلار در بر خواهد داشت. این شرکت به دنبال افزایش صادرات از کمر بند نفتی عظیم اورینوکو به آسیا می باشد. ونزوئلا و کلمبیا بدنبال سرمایه گذاران و شرکاء سومی برای این خط لوله می باشند که ظرفیتی معادل ۶۰۰,۰۰۰ بشکه در روز دارد.

گاز طبیعی مایع LNG

ونزوئلا آرزوهای خود در زمینه LNG را به آینده موکول نموده و آینده خیلی از قراردادهای از جمله پروژه Delta Caribe Oriente (دلتای کارائیب شرقی) نامعلوم می باشد. تسهیلات این پروژه شامل سه ترین (Train) مایع سازی مجزا می باشد که هر یک گاز خود را از پروژه های متمایزی تامین می کنند.

مقرر بود اولین ترین (Train)، گاز خود را از پروژه Plataforma Deltana دریافت کند- شرکت ملی نفت ونزوئلا PdVSA (۶۰ درصد)، Chevron (۱۰ درصد)، Qatar Petroleum (۱۰ درصد)، Galp Energía (۱۵ درصد) و شرکت های ژاپنی Mitsubishi و Mitsui (۵ درصد)- و انتظار می رفت سالانه ۴/۷ میلیون تن توسط این ترین (Train) صادر شود.

در نظر بود دومین ترین (Train)، گاز طبیعی خود را از پروژه Mariscal Sucre دریافت کند- شرکت ملی نفت ونزوئلا PdVSA (۶۰ درصد)، Galp (۱۵ درصد)، شرکت آرژانتینی Enarsa (۱۰ درصد)، شرکت های ژاپنی Itochu (۱۰ درصد) و Mitsubishi (۵ درصد)- و برنامه ریزی شده بود تا صادرات سالانه ای معادل ۴/۷ میلیون تن داشته باشد.

همچنین قرار بود سومین ترین (Train) توسط پروژه گاز طبیعی مایع Blanquilla-Tortuga تغذیه شود (Eni, EDP, Gazprom, Petronas) و ظرفیت صادراتی این ترین (Train) اعلام نشده است. آینده این پروژه بستگی به توسعه کافی خوراک هر یک از پروژه هایی که این ترین (Train) را تغذیه می کنند و همچنین تقاضای داخلی دارد، چرا که گاز پروژه Mariscal Sucre برای کمک به تامین نیازهای انرژی کشور تخصیص داده شده است.

خطوط لوله گاز

ونزوئلا در حال تلاش برای توسعه شبکه خطوط لوله گازی داخلی خود می باشد. این امر به کشور اجازه می دهد تا بتواند گاز مورد نیاز مصرف کنندگان و صنعت را تامین کند و همچنین این

اطمینان را می دهد تا گاز لازم برای تزریق مجدد به میادین نفتی در غرب کشور در دسترس باشد. مرکزیت این تلاش ها پروژه (ICO) می باشد. پروژه آمریکایی ۵۳۰ میلیون دلاری (ICO)، شبکه گازی کشور را یکپارچه خواهد نمود و اجازه می دهد تا سالیانه ۴/۶ میلیارد متر مکعب گاز اضافی از غرب به شرق منتقل گردد.

خط لوله Antonio Ricuarte که در سال ۲۰۰۸ به بهره برداری رسید تنها خط لوله بین المللی ونزوئلا است. این خط لوله ۲۲۲ کیلومتری (۸۸ کیلومتر آن در کلمبیا و ۱۳۳ کیلومتر آن در ایالت زولیا در غرب ونزوئلا قرار دارد)، Punta Ballenas در کلمبیا را به غرب ونزوئلا متصل می کند. در سال ۲۰۰۹، در حدود ۱/۸ میلیارد متر مکعب گاز از طریق این خط لوله از کلمبیا به ونزوئلا جریان یافته است. بر اساس طرح های ارائه شده در این خصوص، در آینده شاهد آن خواهیم بود زمانیکه ونزوئلا تولید گاز خود را افزایش دهد، جریان گاز از سمت ونزوئلا به کلمبیا برعکس شود. همچنین طرح هایی جهت توسعه خطوط لوله موجود از طریق پاناما و به سمت نیکاراگوئه و همچنین از غرب به سمت اکوادور وجود دارد. بعد از یک دوره نزاع دیپلماتیک بین این کشورها، که عملی شدن این پروژه را بطور فزاینده ای غیر محتمل کرد، رئیس جمهور پیشین ونزوئلا آقای چاوز و آقای خوزه مانوئل سانتوز در دیداری در نوامبر ۲۰۱۰، تلاش هایی را جهت مطالعه طرح توسعه خطوط جاه طلبانه احیاء نمودند.

جمع بندی

در کوتاه مدت ممکن است موقعیت مالی شرکت ملی نفت ونزوئلا (PdVSA) به علت وام ها و معاملات جدید بهبود یابد لکن کماکان این تهدید وجود دارد که همانند گذشته سرمایه گذاری ها از بخش نفت و گاز به سمت سرمایه گذاری در برنامه های اجتماعی انتقال یابد. هرچند که در بلند مدت پیش بینی می شود رشد سرمایه گذاری همراه با افزایش پروژه ها در کمر بند نفتی ونزوئلا افزایش یابد، اما انتظار می رود که عملکرد ونزوئلا در این خصوص کمتر از حد

انتظار باشد. این امر چالش هایی را برای این کشور به علت دخالت های سیاسی و عدم سرمایه گذاری کافی در بر خواهد داشت. بطور مشابه علیرغم منابع گازی فراوان، پیش بینی می شود که ونزوئلا طی سال های آتی کماکان صادرکننده کوچک گازی باقی خواهد ماند.

بازار انرژی ونزوئلا فرصت های فراوانی را در پیش روی سرمایه گذاران بین المللی قرار داده لکن این فرصت ها با چالش های فراوانی از جمله ریسک سیاسی، عدم ثبات اقتصادی و تغییر قوانین و مقررات همراه می باشد. کشور ایران در طی حکومت آقای چاوز از تجربه ارزشمندی در زمینه همکاری با ونزوئلا برخوردار بوده لکن علیرغم حمایت آقای چاوز، شاهد پیشرفت قابل توجهی در زمینه همکاری های فیما بین نبوده ایم. بنظر می رسد اگر موضوع تحریم های بین المللی را کنار بگذاریم، فقدان هدف و برنامه ریزی مناسب از علل عمده عدم توفیق ایران در آن کشور و سایر کشورهای منطقه آمریکای لاتین از جمله بولیوی می باشد. لذا در صورت وجود اراده قوی در ایران بمنظور نفوذ در بازار انرژی ونزوئلا و سایر کشورهای منطقه آمریکای لاتین، نیازمند تعیین اهداف و استراتژی های مناسب و پیرو آن برنامه ریزی دقیق بمنظور نیل به اهداف مذکور می باشیم و در این راستا، استفاده از توانمندی شرکت های داخلی و کسب ارزش افزوده و درآمدزایی از تجربیات صدساله صنعت نفت ایران، نقش تعیین کننده ای خواهد داشت.

منابع

- BMI
- EIA